

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2022r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy Wydział II Cywilny- Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Irena Dobosiewicz (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2022r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa P. S.

przeciwko (...) Bank Spółka Akcyjna z siedziba we W.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 23 listopada 2021r. sygn. akt XIV C 4103/19

orzeka:

oddala apelację.

I. D.

II Ca 143/22

UZASADNIENIE

Powód P. S. wniósł pozew przeciwko (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. o uzgodnienie treści księgi wieczystej o nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, dla nieruchomości obejmującej lokal mieszkalny nr (...) położony w budynku nr (...) przy ulicy (...) w B., z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wykreślenie hipoteki umownej kaucyjnej nr 1 wpisanej na rzecz pozwanego na sumę 314 097,20 zł, stanowiącej zabezpieczenie wierzytelności wynikającej z umowy kredytowej z dnia 2 marca 2007 roku nr (...). Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych.

Swoje roszczenie powód uzasadnił ogłoszeniem upadłości w oparciu o angielską ustawę upadłościową (I. A. 1986) w postępowaniu nr (...), prowadzonym przed Sądem Hrabstwa w N. z wniosku dłużnika, złożonego w dniu 1 listopada 2013 roku, które zakończyło się wydaniem przez ten Sąd postanowienia w dniu 13 marca 2015 roku, na mocy którego umorzono dłużnikowi zobowiązania. Powód wskazał jednocześnie, że zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 roku w sprawie postępowania upadłościowego, które to przewiduje bezpośrednie uznanie orzeczeń dotyczących wszczęcia, prowadzenia i ukończenia postępowań upadłościowych, postanowienie Sądu Hrabstwa w N. rozciąga się na pozostałe Państwa Członkowskie, co wynika z tzw. zasady ogólnej.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa wg. norm przepisanych. Pozwany w uzasadnieniu wskazał, że żądania sformułowane przez powoda są bezzasadne i stanowią próbę bezprawnego pogorszenia sytuacji wierzyciela podstawowego poprzez pozbawienie go przedmiotu zabezpieczenia nabytego przez powoda w całości i wyłącznie ze środków oddanych przez pozwanego do dyspozycji powoda, co stanowi nadużycie prawa podmiotowego. W jego ocenie argumentacja powoda jest wadliwa, co wynika z wybiórczej interpretacji przepisów Rozporządzenia Rady oraz pominięciu przez powoda innych postanowień oraz okoliczności faktycznych w niniejszej sprawie. Podkreślił, że postępowanie upadłościowe było prowadzone w sposób wadliwy, bowiem pozwany nie został poinformowany o toczącym się postępowaniu, a także o prawach i obowiązkach, które mu przysługują zgodnie z art. 40 Rozporządzenia Rady. W związku z powyższym pozwany nie został zaspokojony w jakiegokolwiek części, a przedmiotowy lokal powoda nie został zajęty i zlicytowany, w celu uzyskania środków na zaspokojenie wierzycieli powoda.

Wyrokiem z dnia 23 listopada 2022r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Swoje rozstrzygnięcie oparł Sąd Rejonowy na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach natury prawnej:

W dniu 3 marca 2007 r. (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. oraz P. S. zawarli umowę kredytu hipotecznego nr (...). Zgodnie z § 2 umowy Bank udzielił kredytobiorcy na okres 360 miesięcy kredytu w kwocie 157 048,60 złotych. Jako zabezpieczenie należności banku na nieruchomości stanowiącej własność powoda położonej w B. przy ul. (...) objętej księgą wieczystą KW nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, ustanowiona została hipoteka kaucyjna do kwoty 314 097,20 złotych.

Sąd Hrabstwa w N. postanowieniem z dnia 13 marca 2015r. ogłosił upadłość P. S.. Zgodnie z wydanym przez ten sąd zaświadczeniu o rozliczeniu poświadczono, że pozwany został rozliczony ze swojej upadłości w dniu 27 lutego 2015 roku. W toku postępowania upadłościowego powód złożył dokument stanowiący wykaz wierzycieli, w którym zawarty został S. wraz kwotą ujętą w harmonogramie w wysokości 32 324,00 £. Powód nie kontaktował się z pozwanym w sprawie toczącego się postępowania upadłościowego w Wielkiej Brytanii. Nie posiada on też wiedzy czy z pozwanym kontaktował się syndyk.

Sąd Rejonowy poczynił swoje ustalenia na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony oraz zeznań P. S. na okoliczność przebiegu postępowania upadłościowego w Wielkiej Brytanii. Powództwo w niniejszej sprawie nie było uzasadnione. Sąd Rejonowy odwołał się przy ocenie prawnej roszczenia powoda do przepisów art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, wskazując, że uzgodnienie treści księgi wieczystej to doprowadzenie do jej aktualnego stanu prawnego, a nie do stanu, który wprawdzie istniał w przeszłości, lecz w chwili żądania uzgodnienia nie odpowiada już rzeczywistości. (zob. wyrok SN z dnia 18 grudnia 1996 roku I CKU 43/96). Odwołał się też do przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 roku w sprawie postępowania upadłościowego, które weszło w życie 31 maja 2002 roku. Rozporządzenie to zostało przyjęte przez wszystkie państwa członkowskie, z wyjątkiem Danii i zgodnie z postanowieniami Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską obowiązuje w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich. W Polsce obowiązuje ono od 1 maja 2004r. i zgodnie z zapisem art. 288 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu UE ma ono pierwszeństwo przed prawem wewnętrznym. Powołane rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 zostało zastąpione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 2015/848 z dnia 20 maja 2015 roku w sprawie postępowania upadłościowego. Rozporządzenie nr 2015/848 weszło w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu. Do postępowań wszczętych przed tym dniem, a więc między innymi do postępowania upadłościowego powoda stosuje się nadal przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000.

Sąd Rejonowy wskazał, że kluczowe dla rozważań przedmiotowej sprawy są reguły prawa kolizyjnego zawarte w art. 4 ust. 1 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/200, które stanowią, że o ile rozporządzenie nie stanowi inaczej dla postępowania upadłościowego i jego skutków właściwe jest prawo państwa członkowskiego, w którym zostaje wszczęte

postępowanie upadłościowe. Uzupełnieniem tej normy jest regulacja zawarta w art. 17 ust. 1 tego Rozporządzenia, która rozciąga skutki orzeczenia o ogłoszeniu upadłości wydanego przez sąd, którego właściwość wynika z art. 3 ust. 1, na inne państwa członkowskie z wyjątkiem Danii. W konsekwencji, z wyjątkami wskazanymi w art. 5-15, orzeczenie o wszczęciu postępowania upadłościowego wywołuje ipso iure w innych państwach członkowskich takie same skutki proceduralne i materialnoprawne jak w państwie wszczęcia postępowania. Art. 17 ust. 1 przewiduje jednak dwa wyjątki od zasady nieograniczonego rozszerzenia skutków orzeczenia o wszczęciu głównego postępowania upadłościowego. Pierwszym jest wszczęcie tzw. ubocznego postępowania upadłościowego. Po drugie natomiast zasada ta nie obowiązuje w przypadkach wskazanych w art. 5-15 przedmiotowego Rozporządzenia, które stanowią wyjątki od tej zasady.

Jednym z tych wyjątków jest zapis art. 5 Rozporządzenia Rady WE 1346/2000, który stanowi, że wszczęcie postępowania upadłościowego nie narusza praw rzeczowych wierzycieli lub osób trzecich na materialnych lub niematerialnych, ruchomych lub nieruchomych składników majątku dłużnika – zarówno na określonych przedmiotach, jak i na zbiorze nieokreślonych przedmiotów o zmiennym składzie – które w chwili wszczęcia postępowania znajdują się na terytorium innego państwa członkowskiego. Do opisanych praw należą w szczególności uprawnienie do zbycia przedmiotu lub przeznaczenia go do zbycia i zaspokojenia się z uzyskanych środków lub pożytków tego przedmiotu, w szczególności z tytułu zastawu lub hipoteki. W związku z tym, że żądanie powoda dotyczy uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wykreślenie hipoteki ustanowionej na rzecz pozwanego, przepis ten ma zastosowanie do niniejszego postępowania.

Wskazał Sąd Rejonowy, że ochrona praw rzeczowych, o której mowa w motywie 25 preambuły do Rozporządzenia Rady WE 1346/2000 polega na tym, że postępowanie upadłościowe wszczęte w innym państwie członkowskim nie ma wpływu na ważność, zasadność i znaczenie tych praw. Regulacja zawarta w art. 5 przedmiotowego rozporządzenia ma na celu ochronę posiadaczy praw rzeczowych, które obowiązują w innych państwach członkowskich, a którzy nie mogą być pokrzywdzeni względem posiadaczy takich praw w państwie wszczęcia postępowania. Na gruncie przedmiotowej sprawy wierzyciel hipoteczny nie może zostać pozbawiony możliwości wyegzekwowania swoich należności, z uwagi na to, że postępowanie upadłościowe zostało wszczęte w innym z państw członkowskich UE.

Ponadto wskazał też Sąd Rejonowy, że powód nie wykazał w zgromadzonym przez Sąd materiale dowodowym, by pozwany wiedział o toczącym się postępowaniu upadłościowym prowadzonym przez Sąd Hrabstwa w N. w Wielkiej Brytanii. Sam fakt wykazania, że pozwany znajdował się na liście wierzycieli nie jest dowodem świadczącym o prawidłowym zawiadomieniu pozwanego o toczącym się postępowaniu, z jego zeznań wynika też, że nie informował on pozwanego o wszczęciu postępowania upadłościowego oraz że nie posiada wiedzy, czy taka czynność została skutecznie podjęta przez syndyka. W ocenie Sądu rodzi to wątpliwość czy pozwanemu umożliwiono ochronę swoich praw w tym postępowaniu. Przedmiotowy lokal nie został zajęty, nie stał się przedmiotem licytacji w żadnej części tak by móc zabezpieczyć roszczenia wierzycieli, w tym pozwanego. Nie może także z pola widzenia umknąć fakt, że zobowiązanie powoda w stosunku do pozwanego pozostaje w znacznej części niespełnione. Sąd Rejonowy uznał zatem, że ogłoszenie upadłości P. S. przez Sąd Hrabstwa w N. w Wielkiej Brytanii nie miało wpływu na ważność zabezpieczenia hipotecznego pozwanego na nieruchomości powoda, a tym samym nie pozbawiło pozwanego dochodzenia swoich roszczeń z tego tytułu i na podstawie art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zw. z art. 5 rozporządzenia Rady WE nr 1346/2000 powództwo oddalono.

O kosztach procesu sąd orzekł w oparciu art. 98 § 1 i 2 k.p.c., obciążając w całości powoda jako przegrywającego spór. Na koszty pozwanego składają koszty zastępstwa procesowego w kwocie 5400 zł, ustalone na podst. § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Apelację od wyroku wniósł powód, zarzucając naruszenie art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że powód nie mógł się domagać usunięcia niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, podczas gdy w sytuacji, w której zobowiązanie wygasło, wytoczenie powództwa z art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece było jedyną drogą do doprowadzenia do zgodności między stanem

prawnym a treścią księgi wieczystej, art. 5 Rozporządzenia Rady WE nr 1346/2000 przez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że brak wpływu na zabezpieczenie rzeczowe, o którym w nim mowa, rozciąga się również na umorzenie zobowiązań w toku postępowania upadłościowego/ zwolnienie z długów/, podczas gdy z redakcji tego przepisu wynika, że brak wpływu odnosi się wyłącznie do samego wszczęcia postępowania a nie jego zakończenia a tym bardziej umorzenia zobowiązań, a w konsekwencji zastosowanie tego przepisu w sytuacji której nie znajdował on zastosowania oraz art. 94 ustawy o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, w której zobowiązanie stanowiące podstawę ustanowienia hipoteki wygasło.

Wskazując na powyższe zarzuty domagał się powód zmiany wyroku z godnie z treścią żądania w pozwie, nadto zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Pozwany nie ustosunkował się do apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako oczywiście bezzasadna podlegała oddaleniu, Sąd Rejonowy bowiem poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy podziela w całości i czyni własnym, także ocenę prawną tego Sądu Sąd Okręgowy aprobuje w całości.

Powód w apelacji nie czyni zarzutu poczynienia błędnych ustaleń faktycznych, nie stawia też zarzutu naruszenia przepisu art. 233§1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego. Spór w sprawie skupia się na dokonaniu, zdaniem skarżącego, przez Sąd I instancji niewłaściwej wykładni przepisu art. 5 Rozporządzenia Rady WE nr 1346/2000, niewłaściwym zastosowaniu art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz w nie zastosowaniu art. 94 tej ustawy.

Trafnie Sąd Rejonowy odwołał się przepisów Rozporządzenia WE nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000r., bowiem ogłoszenie upadłości wobec powoda nastąpiło w dacie jego obowiązywania bo 13 marca 2015r. Przywołany w zarzutach apelacji artykuł 5 Rozporządzenia stanowi, że wszczęcie postępowania upadłościowego nie ogranicza praw rzeczowych wierzycieli i osób trzecich na materialnych lub niematerialnych, ruchomych lub nieruchomych składnikach majątku dłużnika – zarówno na określonych przedmiotach, jak i na zbiorze nieokreślonych przedmiotów o zmiennym składzie – które w chwili wszczęcia postępowania znajdują się na terytorium innego Państwa Członkowskiego/ tak ustęp 1 artykułu /.

Powód wywodzi, że przepis art. 5 Rozporządzenia nie ma znaczenia i nie może mieć zastosowania w sprawie bowiem stanowi o skutkach wszczęcia postępowania upadłościowego a nie o skutkach jego zakończenia, to zaś oznacza, że w zakresie skutków zakończenia postępowania upadłościowego dla praw rzeczowych ustawodawca unijny pozostawił swobodę Państwom Członkowskim, nie powinny zostać naruszone przez wszczęcie postępowania upadłościowego.

W tym miejscu należy zatem przywołać przepis art. 5 rozporządzenia nr 1346/2000, który w ustępie 1 stanowi, że wszczęcie postępowania upadłościowego nie narusza praw rzeczowych wierzycieli lub osób trzecich na materialnych lub niematerialnych, ruchomych lub nieruchomych składnikach majątku dłużnika- zarówno na określonych przedmiotach, jak i na zbiorze nieokreślonych przedmiotów o zmiennym składzie – które w chwili wszczęcia postępowania znajdują się na terytorium innego Państwa Członkowskiego. W ustępie zaś 2 wskazuje się, że do praw określonych w ustępie 1 należą w szczególności uprawnienie do zbycia przedmiotu lub przeznaczenia go do zbycia i zaspokojenia się z uzyskanych środków lub pożytków, w szczególności z tytułu zastawu lub hipoteki/.../.

Tym samym samo wszczęcie postępowania upadłościowego w innym kraju członkowskim nie może mieć wpływu na prawa rzeczowe w innym kraju – tu w Polsce, o czym przesądza przywołany art. 5 Rozporządzenia, dodatkowo wzmocniony treścią motywu 25 Rozporządzenia. Wierzyciel natomiast, jakim tu jest pozwany Bank nie może być pozbawiony prawa wyłączenia z masy upadłego czy zaspokojenia się z przedmiotu prawem tym zabezpieczonego, co wprost wynika z motywu 25 zdanie trzecie Preambuły. Po drugie, w ocenie Sądu Okręgowego względy celowościowe art. 5 Rozporządzenia winny prowadzić do wniosku, że zakaz naruszania praw rzeczowych rozciąga się też na

orzeczenia wydane w postępowaniu upadłościowym łącznie z orzeczeniem o upadłości . Regulacja zawarta w tym artykule ma na celu ochronę posiadaczy praw rzeczowych , które obowiązują w innych państwach członkowskich , a którzy nie być pokrzywdzeni względem posiadaczy takich praw w państwie, w którym wszczęto postępowanie upadłościowe. Zasada równouprawnienia zatem wierzycieli ,tak z państwa wszczęcia postępowania upadłościowego i z państwa położenia rzeczy obciążonej prawem rzeczowym pozwala wierzycielowi hipotecznemu na egzekwowanie swoich należności , mimo wszczęcia upadłości w innym kraju członkowskim.

Takie rozumienie przepisu art. 5 wynika też z przywołanego już wyżej motywu 25 Preambuły rozporządzenia nr 1346/2000 , który zapewnia o szczególnej potrzebie wprowadzenia regulacji odstępującej od stosowania prawa Państwa wszczęcia postępowania w przypadku praw rzeczowych , które przecież podlegają szczególnej ochronie. W zdaniu trzecim 25 motywu wprost mówi się ,że uprawniony z tytułu prawa rzeczowego powinien w dalszym ciągu móc dochodzić swojego prawa wyłączenia z masy lub odrębnego zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia/ por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 października 2016r. ,C-195/15, ZOTSYS 2016/10I-804 /.

Nie jest sporne w sprawie ,że wobec powoda doszło do ogłoszenia upadłości , na co wskazuje orzeczenie o upadłości z dnia 25 lutego 2014r. i zaświadczenie o rozliczeniu oraz że został ustanowiony Syndyk Masy Upadłościowej, będący też zarządcą majątku powoda /k12- 14 akt sprawy/ . Skutki wynikające z postępowania upadłościowego na podstawie prawa państwa wszczęcia postępowania rozciągają się na wszystkie państwa , w których przepisy Rozporządzenia nr 1346/2000 obowiązują , co oznacza uznanie takiego orzeczenia na zasadzie wzajemnego zaufania.

Nie oznacza to jednak, że prawa wierzycieli w kraju położenia nieruchomości obciążonej prawem rzeczowym zostają przez wszczęcie i ogłoszenie upadłości dłużnika rzeczowego ograniczone .

W ocenie Sądu Okręgowego jednoznaczne brzmienie art. 5 ust.1 Rozporządzenia i w oparciu o motyw 25 tegoż przesądza o tym ,że ma on zastosowanie do praw rzeczowych już istniejących w chwili wszczęcia postępowania upadłościowego w innym państwie członkowskim, zaś wierzyciel hipoteczny nieruchomości położonej w Polsce może dochodzić swoich praw zaspokojenia się z tytułu zabezpieczenia wierzytelności prawem rzeczowym z masy upadłości lub w drodze odrębnego zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia , i to pomimo uznania skutków zagranicznego postępowania upadłościowego. Regulacja Rozporządzenia bowiem oznacza dla wierzycieli , jak w przypadku rozpoznawanej sprawy, że składniki majątkowe , na których ustanowiono prawa rzeczowe wejdą do masy upadłości, ale prawa rzeczowe nie mogą zostać naruszone dlatego że skutki wszczęcia postępowania upadłościowego nie obejmują tych praw, a tylko przedmioty, na których prawa rzeczowe ustanowiono. Do praw rzeczowych bowiem ma zastosowanie prawo państwa położenia rzeczy. Znajduje to stanowisko akceptację w doktrynie / por. Tomasz Czech , Księgi wieczyste i i hipoteka , Komentarz tom II, teza 58/.

Powyższą argumentację wzmacniają przepisy Rozporządzenia w art. 4 ust. 2 litera f w zw. z art. 15, akcentując rozróżnienie pojęcia mienia dłużnika wchodzącego w skład masy i praw rzeczowych.

Wobec powyższego zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 5 Rozporządzenia nr 1364/2000 jak w treści zarzutu jest chybiony.

A zatem zarzuty dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego a w szczególności art. 94 ustawy o księgach wieczystych i hipotece należy także uznać za bezzasadne. Przywołany przepis art. art. 94 wyraża zasadę akcesoryjności hipoteki w stosunku do wierzytelności, która hipoteka zabezpiecza , w takim zakresie , w jakim hipoteka jest uzależniona od zabezpieczonej wierzytelności. Oznacza to, że wygaśnięcie hipoteki dotyczy wszystkich przypadków wygaśnięcia wierzytelności i to bez względu na przyczynę wygaśnięcia.

Skoro hipoteka na nieruchomości dłużnika- tu : powoda nie wygasła, brak podstaw do uznania , że w dziale (...) księgi wieczystej Kw nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy istnieje niezgodność między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym .

Zarzut zatem naruszenia art. 10 u. k.w. h. także okazał się bezzasadny, bowiem nie wygasła wierzytelność zabezpieczona hipoteką i hipoteka zasadnie figuruje w dziale (...) księgi wieczystej. Żądanie usunięcia od wierzyciela istniejącej- jak twierdzi powód - niezgodności poprzez wykreślenie hipoteki jest pozbawione podstaw . Ujawniony w księdze wieczystej stan prawny nie jest niezgodny ze stanem rzeczywistym

W konsekwencji Sąd Okręgowy oddalił apelację na mocy art. 385 k.p.c.

SSO Irena Dobosiewicz